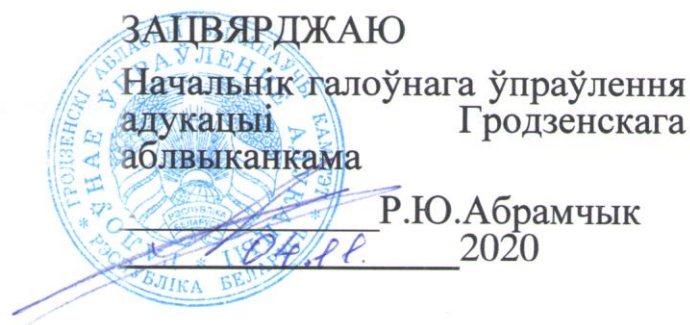

II ЭТАП РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА” І “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА

X клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

22 лістапада 2020 г.

Тэкст для заданняў 1–2.

(1) Значэнне кнігі ў жыцці чалавека складана недаацаніць. (2) Першае знаёмства пачынаецца з казак і маленькіх жартоўных вершыкаў. (3) Маладым маці педыятры заўсёды (**раіць**) больш чытаць нават самым маленькім дзецям. (4) Дзіцячыя казкі пішуцца асаблівым чынам. (5) Іх задача — як мага больш даходліва патлумачыць сэнс і не нашкодзіць дзіцячай псіхіцы. (6) Даросламу чалавеку ніяк жа здагадацца, **што** ў апавяданнях для дзяцей апісваюцца найбольш распаўсюджаныя жыццёвыя сітуацыі ды распавядаецца пра тое, як слухна паводзіць сябе. (8) Дзеці падсвядома пачынаюць адрозніваць дабро і ліха, яны вучацца паважаць іншых і спачуваць. (9) Усё гэта — праз самыя простыя дзіцячыя казкі. (10) Акрамя таго, дзіцячая літаратура напісана простаю і прыгожаю моваю. (11) Дзіця развівае маўленне, памяць і пашырае слоўніковы запас.

(12) Пайшоўшы ў школу і навучыўшыся чытаць, мы маем **унікальную** магчымасць трапіць у чароўны ды таямнічы свет літаратуры. (13) Шмат каму не падабаецца чытаць класіку паводле школьнае праграмы. (14) Аднак, перш чым адмовіцца, трэба запомніць, **што** поспеху ў жыцці можа дасягнуць толькі пісьменная асоба. (15) Літаратура, нават калі яна не да спадабы, развівае мысленне і памяць. (16) Акрамя таго, ніхто не можа сказаць, што кніга нецікавая, пакуль сам яе не прачытае.

Заданне 1. Запішыце адказы на пытанні.

Максімальны бал — 5.

Пытанні	Адказы
1. Чым ускладнены 12-ы сказ тэксту? Запішыце.	
2. Падкрэсліце разрады займеннікаў,	Адмоўныя; незначальныя (няпэўныя);

якіх няма ў тэксце.	азначальныя; прыналежныя; указальныя.
3. Які дзеяслоў з першага абзаца тэксту складаецца з марфем: <i>прыстаўка</i> + <i>прыстаўка</i> + <i>корань</i> + <i>суфікс</i> + <i>суфікс</i> ? Запішыце.	
4. Запішыце ў адпаведнасці з нормамі два няправільна напісаныя словы з першага абзаца тэксту.	
5. Да якой часціны мовы належыць слова што ў 6-м і 14-м сказах? Запішыце.	

Заданне 2. Выпішыце з тэксту ўказаныя адзінкі.

Максімальны бал — 5.

1. Словы, якія адпавядаюць значэнням: 1) ‘душэўная арганізацыя чалавека, сукупнасць яго душэўных перажыванняў, сіл, пачуццяў’; 2) ‘вуснае і пісьмовае валоданне моваю; моўная дзейнасць’.	
2. Антонімы, ужытыя ў адным сказе.	
3. У 3-м сказе раскрыйце дужкі і запішыце дзеяслоў у патрэбнай форме.	
4. Падбярэце два сінонімы да выдзеленага прыметніка ў 12-м сказе.	
5. У алфавітнай паслядоўнасці словы з фанетычным падаўжэннем.	

Заданне 3. Утварыце з прапанаваных слоў і адпаведных марфем складаныя прыметнікі. Запішыце.

Максімальны бал — 5.

святло + цень + адпаведны суф. =	
кароткія+ногі (чалавек) =	
пяцьдзясят+працэнт+адпаведны суф.=	
таварны+грашовы =	

Давыд-Гарадок+адпаведны суф. (вуліца) =	
--	--

Заданне 4. Суаднясіце.

Максімальны бал — 5.

I. Рускамоўныя выразы і іх аднаслоўныя беларускія адпаведнікі. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў.

А) зацемненное место;	1) знічка;
Б) начало пахоты;	2) засень;
В) укромное место;	3) зрэбнікі;
Г) падаючая звезда;	4) заворыны;
Д) штаны, пошитые из поскони;	5) зацішак.

А__Б__В__Г__Д__

II. Выдзеленыя словы ў сказах і іх сінтаксічную функцыю.

А) Нічога няма даражэй за Радзіму.	1) дзейнік;
Б) <i>Куды ні кінь вокам — па ўсім бачыцца след восені.</i>	2) выказнік;
В) Усё лепшае ў жыцці параўноўваецца з вясною.	3) дапаўненне;
Г) Яшчэ да абеду ў пятніцу ішоў дождж.	4) азначэнне;
Д) Скарына ведаў добры дзясятак моў .	5) акалічнасць.

А__Б__В__Г__Д__

Заданне 5. У фразеалагізмах, якія маюць біблейскае паходжанне, устаўце прапушчаныя кампаненты. Патлумачце значэнне чацвёртага фразеалагізма.

Максімальны бал — 5.

Фразеалагізм	Значэнне
1. Няма _____ ў сваёй айчыне.	Належным чынам не цэніцца ў сваёй айчыне ці ў акружэнні бліжніх чалавек, варты высокай ацэнкі.
2. Не _____ адзіным жыве чалавек.	Чалавек павінен клапаціцца не толькі пра свае матэрыяльныя, але і пра духоўныя патрэбнасці.
3. Няма нічога тайнага, каб не стала _____.	Гаворыцца пра непазбежнасць раскрыцця таго, што было чыёй-небудзь тайнай.
4. Хто сее вецер, той пажне _____.	

Заданне 6. Падкрэсліце словазлучэнні.

Максімальны бал — 5.

I. Створаныя ў адпаведнасці з логікай і законамі беларускай мовы: 1) чароўная ўсмешка сяброўкі; 2) хлопцы павялі карову ўдвух; 3) хатнія жывёлы; 4) чараўнічая ўсмешка сябра; 5) уласцівы беларускай мове	II. Правільна перакладзеныя на беларускую мову: 1) по моим наблюдениям — <i>па маіх наблюдзеннях</i> ; 2) быць под наблюдением — <i>быць пад назіраннем</i> ; 3) жесткий вагон — <i>цвёрды вагон</i> ; 4) жесткие условия — <i>жорсткія ўмовы</i> ; 5) покрытие по счету — <i>накрыццё па шчоту</i>
---	---

Заданне 7. Перакладзіце сказ на беларускую мову, замяняючы пры гэтым выдзеленыя іншамоўныя словы беларускімі сінанімічнымі словазлучэннямі ці сказамі.

Максімальны бал — 5.

Коммуникация в соответствии с кодовой моделью происходит не как **трансляция** информации и выражение намерения, а как **демонстрация** смыслов, которые не обязательно предназначены для распознавания и **интерпретации реципиентом**.

Заданне 8. Вучань зрабіў спробу праспрагаць дзеясловы і ўстанавіць пачатковую форму (інфінітыў). Аднак у яго атрымалася не ўсё. Пра гэта сведчаць пропускі асобных формаў. Запішыце на месцы гэтых пропускаў патрэбныя формы дзеясловаў.

Максімальны бал — 5

Спрагальныя формы	Інфінітыў
Я _____, ТЫ _____, ЁН <i>пройме</i> , МЫ _____, ВЫ _____, ЯНЫ _____	
Я <i>рассялю</i> , ТЫ _____, ЁН <i>рассцэле</i> ; МЫ <i>рассцелем</i> , ВЫ _____, ЯНЫ _____	

Заданне 9. Завяршыце радкі-назвы інтымных вершаў М. Багдановіча.

Максімальны бал — 5.

«Я хацеў бы _____...»
«Мне доўгае _____...»

«Ізноў пабачыў _____...»
«Зорка Венера _____...»

Заданне 10. Устаўце прапушчаныя тэрміны і тлумачэнні тэрмінаў.

Максімальны бал — 5.

Тэрмін	Значэнне
Рэтраспекцыя	
	Анатацыя кнігі, расказаная моваю кіно; кароткі відэаролік, які расказвае пра кнігу.
Бурлеск	
Гратэск	
	Адна з цвёрдых формаў лірычнай паэзіі, якая ўзнікла ў Францыі ў XIV стагоддзі. Складаецца з васьмі радкоў і мае наступную структуру: парадак рыфмаў — а-б-а-а-а-б-а-б; строга супадаюць радкі: чацвёрты з сёмым, а таксама другі з восьмым.